

ತ್ಯಾಗಜೀವಿಗಳ ಜೀವನಯಾನ

‘ಡಾಕ್ಟರ್ ಸಾಹೇಬ್’ (ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಜೀವನಯಾನ) ಕಾದಂಬರಿ (ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್) 22 ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಪರ, ಬಂಡಾಯ ಸಂಘಟನೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಆಗಲು ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಭಾವ ಬಲವಾಗಿದೆ. 1970, 80ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ತೀವ್ರ ಹೋರಾಟಗಳು, 1977ರ ಸರ್ಕಾರ ಬದಲಾವಣೆ, 83ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಬದಲಾವಣೆ, ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಚಿಂತನೆಗಳು. ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ನಿನ್ನೆಯ ನೈಜ ಇತಿಹಾಸ ಹಿನ್ನೋಟ, ಅತಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ‘ಸುಧಾ’ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯು, ಕನ್ನಡ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಇಂತಹ ತ್ಯಾಗಜೀವಿಗಳ ಜೀವನಯಾನವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿ.

—ಟಿ.ಜಿ. ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ, ತುಮಕೂರು

ಮರೆಯಲಾಗದ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಣ

ಡಾಕ್ಟರ್ ಸಾಹೇಬ್ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಕುರಿತ ಜೀವನಗಾಥೆ ಮರೆಯಲಾಗದ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಣ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಹಾಗೂ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೋರಾಟ ಸ್ಪರ್ಶೀಯವಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟ. ಇಂದು ಗಂಭೀರ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ ಈ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ದಾಖಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಅರಿವಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹೋರಾಟದ ಜೊತೆಗೆ ಮೌಲಿಕ ಓದು ಮತ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬರವಣಿಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಎಂತೆಂದರೆ ಹಿರಿಯರ ಜೊತೆ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಂಘರ್ಷ. ಅವರ ಜೊತೆ ಆಪ್ತ ಒಡನಾಟ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಲವು ಹೋರಾಟದ ಗಳತಿಯರು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಇಂದಿನ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಲಾಹೋರ್ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಹಿಂಸೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಬರೆದ ‘ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ’ ದೀರ್ಘ ಲೇಖನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಅದು ಎಂತೆಂದವನ್ನೋ ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದೆ. 1994ರಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಖನದ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಆ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಹಿಂಸೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಅಗ್ನಿವೇಶ್ ಸುರೇಂದ್ರ ಮೋಹನ್ ಮತ್ತು ನಾನು ಹೋಗಿ ಜೈಲಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆವು. ಭಗತ್ ಸಿಂಗ್ ಸಹಾ ಅಲ್ಲಿ ನೇಣಿಗೆ ಬಲಿಯಾದದ್ದು. ದೌಪದಿ ಕುರಿತ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖನ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದದ್ದು.

ಕರ್ನಾಟಕ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೂಡಿಸಿದ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಚಲನ

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಒಡನಾಟವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಮಾ ಮಿತ್ರ ಅವರದು ಎಂಥ ವಿಷಾದಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್ ಅವರು ಓದುಗರಿಗೆ ಇಂಥ ದೀರ್ಘ ಅಪೂರ್ವ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ‘ಸುಧಾ’ದಂಥ ಮಹತ್ವದ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಋಣಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

—ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು

ಚಿಂತನಾರ್ಹ ಬರಹ

ಧಾರಾವಾಹಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂತು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡದೆ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಘಟನಾವಳಿಗಳ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ವಿಭಿನ್ನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಯಾವುದೇ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಧಾರಾವಾಹಿ ಬರೆಯಲು ಮೇಷ್ಟ್ರು ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್ ಅವರು ತೀವ್ರ ಸಂಶೋಧನಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾರವರ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವ, ಅಭಿಮಾನ, ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅವರ ಹೋರಾಟದ ಜೀವನಯಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರತಿವಾರ ಎಲ್ಲರೂ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಓದುವಂತೆ ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕೇವಲ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಾಗಿಸದೆ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಏಳುಬೀಳುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಹ ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬರಹದಲ್ಲಿ ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ ವಿಶೇಷ ಅಂಶ, ‘ಓದುಗ’ ಎಂಬ ಪದ ಪುರುಷರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ‘ಓದುಗಿಯರು’ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀವಾಚಿ ಪದವನ್ನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಓದುಗರು ಎಂದು ಬರೆದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಳಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೂಹವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಿರುವುದು.

—ಮಂಜುನಾಥ್ ಸಿ. ನೆಟ್ಟಲ್ ಬೆಂಗಳೂರು

ಸಮಗ್ರ ಜೀವನಯಾನ

ಲೋಹಿಯಾ ಜೀವನಯಾನವನ್ನು ಹಲವು ಮಗ್ಗುಲುಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ಐದಾರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ‘ಸುಧಾ’ದಲ್ಲಿ ‘ಡಾಕ್ಟರ್ ಸಾಹೇಬ್’ ನನ್ನ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಲೋಹಿಯಾ ತಮ್ಮ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ತೋರಿದ ಧೈರ್ಯ, ವಿದ್ವತ್ತು, ಬದ್ಧತೆ, ಹೋರಾಟ ಬೆರಗು ಮೂಡಿಸುವಂತಿದೆ. ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಂತುಗಳಲ್ಲೂ ಲೋಹಿಯಾರ ಸಾಹಸಮಯ ಎನ್ನಬಹುದಾದಂತಹ ಜೀವನಯಾನವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಮಗೆ, ಈ ವಾರದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಕಂತಿನ ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಓದಲು ತಡವರಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಕೆಲ ಕಾಲ ಓದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಎದೆ ಭಾರವಾದಂತಾಯಿತು. ಲೋಹಿಯಾರ ಅನಾರೋಗ್ಯ, ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಆ ನಂತರದ ಸಂಕಟ, ಸಾವು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದುತ್ತಾ ಮನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಷ್ಣು ಛಾಯೆ ಆವರಿಸಿತು.

—ಮೋಹನ್ ಮಿರ್ಲೆ, ಹುಳಿಯಾರು

ಮನೋಜ್ಞ ಧಾರಾವಾಹಿ

ಕಾದಂಬರಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಲೋಹಿಯಾರವರ ಸರಳ ಜೀವನಶೈಲಿ, ಅವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸ, ಆರೋಗ್ಯ ಹದಗೆಟ್ಟರೂ ಬಿಡದೆ ಹೋರಾಟ, ಪಕ್ಕ ಸಂಘಟನೆ, ಯಾವುದೇ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ತುಂಬ ಹಿಡಿಸಿತು. ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳು ಈಗಿನವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬೆಲೆ ಏನೆಂಬುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

—ಬಿ. ರಾಮಚಂದ್ರ ರಾವ್, ಶಿವಮೊಗ್ಗ

ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾಡಿತು

ಡಾ. ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಜೀವನಯಾನ ಬೇಗ ಮುಗಿಯಿತು. ಅವರ ಸಾವಿನ ವಿಷಯ ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೃದಯ ಭಾರವಾಗಿ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾಡಿತು. 21ನೇ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಮೋನಪ್ಪ ಅವರು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಈ ವಾರ ಲೋಹಿಯಾ ಅಮರ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಏಕಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿರುವ ಶಿಲ್ಪಿಯಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ನಟರಾಜ್ ಅವರು ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಇತಿಹಾಸದ ಅಪೂರ್ವ ನಾಯಕರು ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಿ ತರುವಾಯ ನೆನಪಾಗುವುದೇ ಲೋಹಿಯಾ. ಹುಳಿಯಾರ್ ಅವರ ಲೇಖನ ತನ್ನ ಘನತೆ, ಗಾಂಧೀಯವನ್ನು ಪ್ರತಿ ವಾರ ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಸಂದರ್ಭಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಘನೀಕರಿಸಿದ ನಾಗರಿಕತೆ, ಸಭ್ಯತೆ, ಘನತೆ, ಗಾಂಧೀಯ ಪ್ರತಿ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿವೆ.

—ಕೆ.ಎಂ. ಮಧುರಾಯ, ಬೆಂಗಳೂರು